

"En afton på akuten"

Jag är kirurg och har arbetat som läkare sedan 1983. Jag har som läkare arbetat med akutverksamhet i många år och har alltid i egenskap av jour försökt vinnlägga mig om ett professionellt bemötande av patienten.

Under dessa år har jag sluppit att själv söka som patient på en akutmottagning. Jag har dels haft turen att inte drabbas av alltför mycket ohälsa och om problem ändå uppkommit som jag själv inte kunnat kurerat har jag alltid via någon bekant kollega kunnat få snabb och proffsig hjälp utan att behöva vända mig till någon akutmottagning.

Söndagen den 20 februari 2000 var det dock dags. Vid 12-tiden på dagen åt jag en liten buffélunch hos mina föräldrar. När jag satte tänderna i den goda fläskkarrén kände jag plötsligt något vasst och stickande i halsen. Jag erfor en kraftig smärta. Jag förstod genast att en liten benbit måste ha fastnat i halsen. Jag kunde andas så luftvägarna var inte tilltäppta. Jag drack flera glas vatten. Smärtan i halsen var kvar men det var inte stopp i matstrupen, det gick att dricka.

Min mor gav mig några knäckebrödsskivor och sa att det var bra. Jag åt dem utan att de hjälpte. Jag gick med en ficklampa och ställde mig vid en spegel. Smärtan kändes en bra bit ner i halsen och det gick följaktligen inte att se benbiten i spegeln, den satt för långt ner.

Smärtan hade minskat något, det var bara när jag svalde som det gjorde ont så jag bestämde mig för att avvakta. Den skulle nog lossna av sig självt. Jag gick ut och fixade med det som denna dag hade varit huvudsyftet med den lilla resan till föräldrarna, montera takboxen på bilen och lasta i slalomskidor inför nästa veckas sportlov i Åre.

Så gjordes och efter detta kopplade jag av med en stilla bastu. Efter denna lögning skulle jag så avnjuta en öl.

Det var nu tre timmar efter det att benbiten i halsen fastnat. Jag kände fortfarande ett obehag i halsen, framförallt när jag svalde, men resonerade att det nog inte var så farligt.

Jag fyllde munnen med härligt skummande öl och svalde. En kraftig

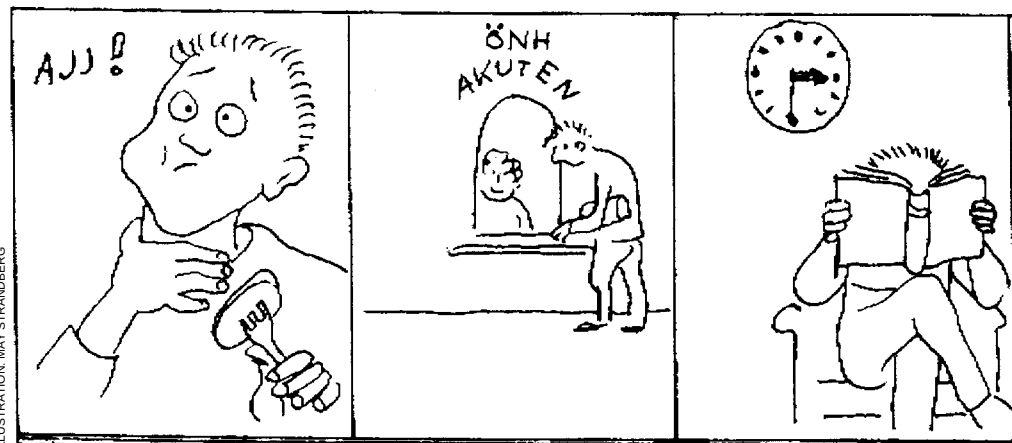

ILLUSTRATION: MAY STRANDBERG

smärta kändes i halsen. Smärtan var så stark att jag spottade ut ölen. Benbiten var kvar! Jag funderade. Skulle jag verkligen vara tvungen att åka till en öronjour på någon akutmottagning? På mitt eget sjukhus handlägger vi en del fall med främmande kroppar i matstrupen, men ingen kunnig på detta område var i tjänst på mitt sjukhus denna dag, en söndag. Jag kunde förstås vänta till dagen därpå. Men dels hade jag ju operationsdag då och därmed annat att tänka på än en liten benbit i den egna halsen, dels är det ju alltid fuffigare att ta bort en benbit så snart som möjligt och inte vänta ett dygn. Jag tvekade dock då jag insåg att det skulle nog gå åt en del tid att sitta och vänta på en akutmottagning.

Jag rådgjorde med min hustru. Hon är klok, men lyckligt ovetande om situationen på våra akutmottagningar så hon tyckte naturligtvis att jag borde besöka en läkare på akuten samma eftermiddag.

Vi for iväg till Karolinska sjukhuset. Jag tog med mig en tjock bok för att bättre kunna fördriva tiden under den kommande väntan. Hustrun for hem.

Jag ställde mig i den lilla kön till luckan. Jag tyckte att det tog en faslig tid att ta betalt av respektive patient men hon bakom luckan verkade noggrann och det måste ju rimligen vara det viktiga. Efter en stund blev det min tur.

– Nä, jag har ingen patientbricka.

En ny tillverkades omgående.

– Jo, jag tror att jag har en benbit i

halsen så jag skulle vilja bli undersökt av öronjouren.

– 240 kronor kostar det. Det går bra att sitta ner i väntrummet.

Jag slog mig ned. Vi var inte så många som satt där. Kanske ett tjugotal men det fanns nog plats för det dubbla. Jag satte mig tillrätta och tittade runt. Väntrummet var relativt prydligt och stolarna inte alltför oälvna.

Här kan jag nog sitta och vänta en stund, tänkte jag.

Vänta, ja. Bäst att gå bort och fråga hur lång väntetiden är. Jag gick tillbaka till damen bakom luckan.

– Någon timme eller mer, blev svaret.

– Någon timme? Ja det kan man väl stå ut med, tänkte jag stilla.

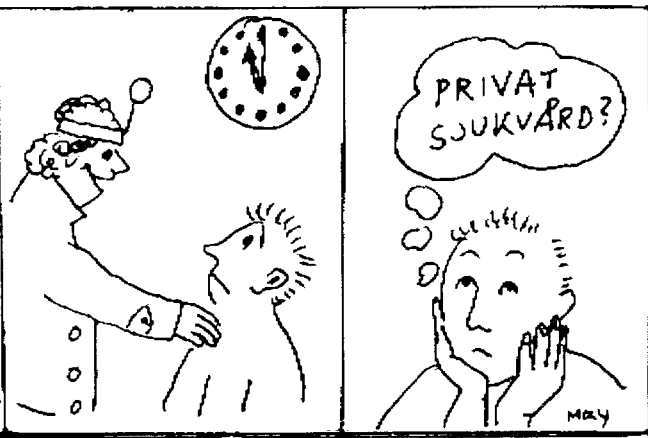
Jag slog upp min bok, som jag nyligen för övrigt fått av en tacksam patient. Den är på 400 sidor och mycket intressant så jag förlorade mig snart i boken. Det var riktigt skönt att sitta där ostört och läsa. Ingen sökare som pep, och inga barn heller. Tiden försvann i det stilla väntrummet. 300 sidor senare tittade jag på klockan.

– Hoppsan, det har gått fyra timmar, undrar om de glömt mig?

Ingen hade frågat efter mig, ingen hade kontrollerat hur jag mädde och ingen hade upplyst mig om hur lång väntan skulle kunna bli. Nästan alla som satt där när jag kom satt kvar. Några få hade tillkommit.

Jag bestämde mig för att själv kolla med jouren. Även om jag inte arbetat på akuten på Karolinska sedan 1984, då

eller ”Gäst hos verkligheten”

jag var neurokirurgjour, hittade jag snabbt in till öronjouren. Jag frågade om det kunde bli ytterligare lång väntan och fick veta att det var fyra patienter före mig i kön.

– Fyra patienter, tänkte jag. Fyra patienter på en öronakut, det går nog snabbt. Det är nog värt att vänta en stund till.

Jag slog mig ner och läste ett stycke till.

100 sidor senare var boken slut. Jag hade kommit till akutmottagningen 16.30 och klockan hade blivit 22.00. Jag hade väntat i 5 och en halv timma! Jag gick in till öronjouren igen.

Om det är lång väntan kvar så åker jag nog hem nu och ordnar med halsen imorgon, tänkte jag. Det kändes betydligt bättre i halsen även om jag kände ett litet hugg vid varje sväljning. Men någon smärta var det inte längre tal om.

Bara en patient före så jag satte mig ner och väntade. Hittade ett nummer av tidningen Metro från fredagen, och även om nyheter är färskvara så kan tre dagar gamla nyheter avnjutas en gång till, om man bara har tillräckligt tråkigt. Jag lusläste tidningen – även annonser och TV-tablån.

Klockan blev 23.00 och mitt namn ropades upp. Jag följdes av en trevlig sköterska in till den lika trevliga öronjouren. Jag presenterade mig och berättade att jag är kollega och att jag trodde att det satt ett litet ben i halsen. Hon gjorde en grundlig undersökning med såväl indirekt som direkt laryngoskopi

och konstaterade en irritation i slemhinnan men ingen främmande kropp kunde ses. Benbiten hade troligen lossnat under tiden i väntrummet.

Jag gick ut och åkte trött hem. Någon mysig söndagkväll i hemmets lugna vrå blev det inte denna kväll, men jag är många erfarenheter rikare. Just för mig, just denna kväll var det rätt behagligt att sitta ostört och läsa i många timmar men jag hade bara lite ont när jag svalde och jag visste vad jag led av. Jag var inte stressad eller rädd. Jag bara kopplade av.

Jag har stor erfarenhet av att arbeta på akutmottagningar. Jag är från mitt arbete och även via massmedier väl upplyst om den bedrövliga situationen med långa väntetider på våra akutmottagningar, men detta överträffade mina värsta farhågor.

Var i vårt samhälle idag i övrigt förväntar man sig att människor ska behöva vänta i sex och en halv timme för att få sitt ärende uträttat? Var i vårt samhälle i övrigt kan vi acceptera en sådan väntan utan att upplysas om den?

En kollega jag berättade denna historia för drog den vanliga valsen om att det måste vara så här för »den som inte orkar vänta är inte tillräckligt sjuk». Är detta evidensbaserat? Vet vi att den som tyst accepterar väntan är sjuk och den som inte accepterar den är frisk?

Ett litet förslag till ändring på akuten på Karolinska sjukhuset vore att man ordnade en tjänst för en person, en värd eller värdinna, som hela tiden kunde hålla patienterna upplysta om väntetider. Hade jag förstått att den långa väntan skulle bli så lång hade jag naturligtvis inte besvärat sjukvården med mitt besök.

Hade mitt bilförsäkringsbolag hänvisat mig till en så långsam bilverkstad hade jag samma dag bytt försäkringsbolag.

Nu får vi i Sverige inte byta sjukförsäkringsföretag och socialministern har dessutom flott deklarerat att vi inte ska ha några vinstdrivande akutsjukhus.

Jag tror tvärt emot socialministern att

KRÖNIKÖR

INGMAR WENNSTRÖM
specialistläkare i kirurgi, Mag-
tarmcentrum, Ersta sjukhus,
Stockholm.

”Jag kommer hädanefter att ordna konsultationen själv på ett snabbare sätt. Likadant kan den med mycket pengar eller den som har politisk makt göra. Men de övriga då, ska vi verkligen acceptera att de snabbt får sitta och vänta i 4, 5 och 6 timmar utan någon som helst upplysning?”

det finns endast ett sätt att förbättra situationen och det är konkurrens. En fri konkurrens mellan sjukhusen, där patienten själv får välja var han vill söka.

Jag är läkare så jag har kontakter. Jag kommer aldrig mer att sätta mig i väntrummet på en akutmottagning. Jag kommer hädanefter att ordna konsultationen själv på ett snabbare sätt. Likadant kan den med mycket pengar eller den som har politisk makt göra. Men de övriga då, ska vi verkligen acceptera att de snabbt får sitta och vänta i 4, 5 och 6 timmar utan någon som helst upplysning?

Är det vad Sverige förmår år 2000?